

ΕΝΑΣ «ΑΙΓΑΓΡΟΣ» ΓΙΑ ΠΩΜΑ

Το 1997 κατά τη διάρκεια ανασκαφών πλησίον μιας οχυρωμένης πύλης στην πόλη El-Ahwat, στο κεντρικό Ισραήλ, βρέθηκε ένας ανάγλυφος αίγαγρος από ελεφαντόδοντο, ο οποίος, σύμφωνα με τον ανασκαφέα, χρησιμοποιεί ως πόμα φιάλης (εικ. α). Αίγαγροι από ελεφαντόδοντο έχουν βρεθεί επίσης στη Μεγιδδώ και στη Lachish (και οι δύο θέσεις βρίσκονται στο κεντρικό Ισραήλ). Το διακοσμητικό θέμα (μοτίβο) του αίγαγρου ή του κριαριού είναι κοινό στην τέχνη της Μεσοποταμίας, της Αιγύπτου και του Λεβάντε.

Ενα πολύ σημαντικό παράδειγμα από τη Μεσοποταμία είναι μια, πιθανώς αναθηματική ζωομορφή στήλη, γνωστή ως «κριαρίο παγιδευμένο σε θάμνο» (εικ. β), η οποία βρέθηκε στον θησαυρό του βασιλικού νεκροταφείου της σουμεριακής πόλης Ουρ (2600-2400 π.Χ.), από τον ανασκαφέα της θέσης, Βρετανό αρχαιολόγο Sir Leonard Woolley. Το έργο τέχνης είναι κατασκευασμένο από χρυσό, άργυρο, λάτις λάξουλι, κοχύλι, ερυθρό ασβεστόλιθο, χαλκό και άσφαλτο. Το κριαρίο παρι-
στάνεται μπλεγμέ-

νο στα κλαδιά ενός ανθισμένου θάμνου (δένδρου). Από το ίδιο νεκροταφείο προέρχεται και μια ανάγλυφη πλάκα από κοχύλι η οποία φέρει παρόμοια παράσταση δύο αίγαγρων που τσιμπολογούν στα ξερά κλαδιά ενός ανθισμένου δένδρου (εικ. γ). Το ανθισμένο δένδρο είναι ένα ακόμα κοινό διακοσμητικό θέμα στην τέχνη της αρχαίας Εγγύς Ανατολής και φαίνεται να συμβολίζει τη ζωογόνα παρουσία της μεγάλης Θεάς της Γονιμότητας.

Σχηματοποιημένοι αίγαγροι με μακριά, γυριστά κέρατα, συχνά παρουσιάζονται στη σειρά πάνω σε αποτυπώματα κυλινδρικών σφραγίδων του Ελάμ και της Σουμερίας (4η χιλιετία π.Χ.). Σε έναν υπέροχο ανάγλυφο τελετουργικό πέλεκυ (εικ. στ), πιθανώς από την Khinaman του Ιράν (σήμερα βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο), εικονίζεται ένας αίγαγρος καταδιωκόμενος από μια τίγρη, η οποία επίσης ενοχλείται από μια αρκούδα (περίπου 1900 π.Χ.). Αλλά και στην περιοχή της Συροπαιστινής – κομβικό σημείο ανάμεσα στη Μεσοποταμία και στη φαραωνική Αίγυπτο – το μοτίβο του αίγαγρου είναι συνηθισμένο. Ενα γνωστό παράδειγμα είναι αυτό του χρυσού κύπε-

λου από την Ουγκαρίτ (Ρας Σάμρα) της Συρίας (14ος αιώνας π.Χ.). Το κύπελλο είναι ανάγλυφα διακοσμημένο σε ομόκεντρες ζώνες, που περιβάλλουν έναν ρόδακα στο κέντρο, ο οποίος κοσμείται από παράσταση αίγαγρων με μακριά κέρατα που βόσκουν ανάμεσα σε θάμνους.

Απεικονίσεις αίγαγρων και τράγων βρέθηκαν και στην Κέρμα της Νουβίας (σημερινό Σουδάν) αλλά και στην Αίγυπτο της Ενδιάμεσης Περιόδου (2200-1998 π.Χ.). Από το Νέο Βασίλειο (1567-1085 π.Χ.) υπάρχουν πολλά και αξιόλογα παραδείγματα. Ενας εβένινος θρόνος, που βρέθηκε στον τάφο του Τουταγχαμών (περίπου 1361-1352 π.Χ./ 18η δυναστεία), είναι διακοσμημένος με επίχρυσα φατνώματα τα οποία απεικονίζουν αίγαγρους ανάμεσα σε φυτά της ερήμου. Από τον ίδιο τάφο προέρχεται ένα χαριτωμένο αλαβάστρινο αγγείο σε μορφή αίγαγρου του οποίου τα κέρατα (σώζεται μόνο το ένα) ήταν αληθινά κι όχι απομιμήσεις! Από τη 19η δυναστεία χρονολογείται ένα ασυνήθιστο πολύτιμο αγγείο (ίσως ασιατικής προέλευσης) από άργυρο και χρυσό, με λαβή σε μορφή τράγου (εικ. δ), που βρέθη-

κε μαζί με άλλα χρυσά αντικείμενα και με ένα βραχιόλι το οποίο φέρει το όνομα μιας εγγονής του Ραμσή Β'.

Γνώριμο εικονογραφικό μοτίβο είναι ο αίγαγρος και στην ελληνική τέχνη, ιδίως κατά την Αρχαϊκή Εποχή (700-500 π.Χ.). Τα παραδείγματα είναι αρκετά από την αγγειογραφία της εποχής, γνωστής ως Ανατολιζουσας. Αντιπροσωπευτική είναι η οινόχνη της ανατολικής Ελλάδας, σε «τεχνοτροπία αίγαγρων», του 640-630 π.Χ. (σήμερα

βρίσκεται στο Λούβρο), η οποία είναι διακοσμημένη με επάλληλες σειρές αίγαγρων και ζαχαδιών (εικ. ε). Σε μια ροδίτικη οινόχνη του 630/620 π.Χ. (σήμερα βρίσκεται στο Μόναχο, Κρατικές Συλλογές Αρχαιοτήτων, αρ. 449) αίγαγροι βόσκουν αμέριμνοι μέσα σε ένα παραδεισιο φόντο πλούσια κοσμημένο από ρόδακες και κοσμήματα. Η διάταξη των τριών αίγαγρων πάνω σε έναν μικρό ανατολικό-ιωνικό κρατήρα (σήμερα βρίσκεται στο Βύρτομπουργκ, Martin-von-Wagner Museum, αρ. 311) θυμίζει έντονα ανάλογα μεσοποταμιακά έργα τέχνης. Τα παραδείγματα είναι πολλά από κορινθιακά αγγεία της ίδιας περιόδου, δείχνοντας μια έντονη προτίμηση στην παρουσίαση του αίγαγρου.

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Δ/ντής Σύνταξης
Αρχαιολόγος

